

Status Aparte - Arubaanse literatuur (1)

A Sense of Belonging?

De Arubaanse in Nederland wonende Quito Nicolaas presenteerde dinsdag 15 maart op Aruba zijn nieuwe dichtbundel *Bos pa planta*. Bij die gelegenheid sprak Wim Rutgers over 25 jaar status aparte, 25 jaar literatuur van Aruba, waarbij het thema migratie centraal stond.

DOOR WIM RUTGERS

Wim Rutgers en Quito Nicolaas.

Jacques Thönissen en zijn uitgever, Franc Knipscheer, die heel veel werk uit en over het Caribisch gebied heeft uitgebracht, waaronder Arubanen zoals 'De schoonheid van blauw', het verzamelde werk van Aletta Beaujon (Curaçao 1933-Aruba 2001), 'Glas in loof' van Giselte Ecury.

Drie jaar voor het ingaan van de status aparte op 1 januari 1986, verscheen de eerste Arubaanse literaire bloemlezing 'Cosecha Arubiano' waarin de balans werd opgemaakt van de lokale literatuur tot dan toe. Er werd een keuze van zesentwintig auteurs in opgenomen. Op 16 november 2007, ruim twintig jaar later, verzorgde de Arubaanse auteur Quito Nicolaas een voordracht onder de titel 'Eeuwige stem uit ons veld' bij welke gelegenheid hij een lijst van niet minder dan ongeveer honderd lokale auteurs presenteerde. Een bijna verdrievoudiging van het aantal in de 'Cosecha Arubiano' geïsoleerde - die overigens geen volledigheid nastreefde en de lijst van Nicolaas wel - wat dus in een redelijke verhouding stond met de inmiddels nagenoeg verbubbelde bevolking op het eiland.

aparte voorafgingen - begin jaren dertig ontstonden de eerste publicaties van Arubaanse auteurs - in totaal niet meer dan vijftig publicaties waren verschenen, zeggende en schrijvende dus gemiddeld één per jaar. Een tijdsduur twee keer zo lang als die van na de status aparte met slechts de helft van de publicaties levert een verhouding van 1 tot 4 op voor de vergelijkende productie van voor en na de status aparte. Als we uitgaan van de 25 jaren voor de status aparte zien we dat in die tijd ongeveer de helft verscheen van de productie vanaf 1986. Dit geeft de absolute cijfers enig relatief gewicht, waarbij we echter moeten bedenken dat niet meer dan gemiddeld vier publicaties per jaar uitermate weinig is voor een land met ongeveer honderdduizend inwoners.

Deze literaire taalverhouding van Papiamentu en Engels komt evenwel nagenoeg overeen met de CBS-cijfers over de gesproken thuistalen op het eiland, waarbij het literaire Nederlands een wat sterkere positie gaat in nemen en op weg lijkt naar een evenredige verhouding tussen deze twee genres.

Wanneer we de genres in ogenschouw nemen zien we dat over deze gehele periode de positie die proza inneemt in een verhouding van 2:1, maar dat in de laatste tien jaar toch duidelijk wordt dat het proza getalsmatig een wat sterkere positie gaat in nemen en op weg lijkt naar een evenredige verhouding tussen deze twee genres.

Wat de talen betreft domineert het Papiamentu sterk, met het Nederlands en Engels als tweede en derde taal op grote afstand.

in Nederland of - uitzonderlijk - in een land waar het drukblik goedkoop is zoals in Colombia. Het grote merendeel van de werken wordt nog steeds in eigen beheer gepubliceerd.

Van de honderd auteurs die Quito Nicolaas in 2007 noemde heeft ongeveer de helft een zelfstandige publicatie op zijn of haar naam staan. Het rekensommetje leert dat de gemiddelde productie van de auteurs dus in 25 jaar tijd niet meer dan twee uitgaven bedraagt. Het lijkt met deze gegevens nauwelijks mogelijk van auteurs als oecumenisten te spreken. Quito Nicolaas als meest productieve auteur heeft zeven uitgaven op zijn naam staan. De tien meest productieve auteurs hebben samen ruim veertig publicaties: toch niet meer dan het dubbele van de gemiddelde productie van alle auteurs gezamenlijk - dat immers slechts twee bedroeg. Ik noem in afnemende productie: Jossy Tromp (5), Denis Henriquez (5), Jacques Thönissen (4), Philomena Wong (4), Frank Williams (4), Giselte Ecury (4), Ruben Odor (4), Yolanda Croes (3) en Frida Domacassé (3). Uit de combinatie van deze gegevens valt dus op te maken dat veertig van de vijftig auteurs niet meer dan tot een of twee publicaties

kwamen. Waarbij te bedenken valt dat er onder deze auteurs nauwelijks jongeren zijn die pas beginnen te schrijven - uitzondering zijn de jonge auteurs Christe Mettes en Rosabelle Illes.

Wat gender betreft zijn over de hele periode genomen de mannelijke auteurs net in de meerderheid ten opzichte van de vrouwelijke auteurs, maar sinds de eeuwwisseling is het aantal vrouwelijke en mannelijke auteurs exact gelijk beide zestien auteurs.

Aan de vooravond van de status aparte waren van de 36 in 'Cosecha Arubiano' opgenomen auteurs tien buiten Aruba geboren en dus uit het buitenland afkomstig. Dat was dus ruim vijfentwintig procent. Tevens waren er vier definitief geïmmigreerden in die bloemlezing, auteurs die zich permanent buiten het eiland gevestigd hadden. Wanneer we deze gegevens vergelijken met die van na 1986 zien we dat van de auteurs die publiceerden ongeveer twintig procent buiten Aruba - in Nederland - woont: Frida Domacassé, Giselte Ecury, Henry Habibe, Dax Hassel, Rosabelle Illes, Denis Henriquez, Joan Lesley, Quito Nicolaas, Olga Orman en Richard de Veer. Tico Croes woont en werkt in de Verenigde Staten (VS). Zij nemen samen nagenoeg een kwart van de totale productie voor hun rekening. Ook hier komt de literatuur dus overeen met de totaliteit van de bevolking waarvan inmiddels immers ook zo'n twintig procent zich in Nederland gevestigd heeft. Deze migranten hebben overigens gezorgd dat de Arubaanse literatuur zich inmiddels ook in Nederland genesteld heeft - wat nog versterkt wordt door een actieve literaire culturele stichting als *Símba Literario*. De enige op Aruba wonende auteur die in Nederland publiceert bij een Nederlandse uitgeverij was de in het Nederlands schrijvende Jacques Thönissen die bij Conserve en in de Knipscheer publiceerde. De in Nederland wonende auteurs publiceren ook bij Conserve of in de Knipscheer; die is hen nog niet gelukt tot de mainstream uitgeverij door te dringen.

Quito Nicolaas schrijft Almeers DICTEE 2010

door Quito Nicolaas

ALMEERS - De tijd en het thema zijn nog gebreuk, want veel wat de Almeerse schrijver en dichter Quito Nicolaas nog niet kwijt over zijn tekst voor het Almeers DICTEE 2010. 'Wie kan ik zeggen dat het moeilijk was? Iedere zin heeft ongeveer vijf moeilijke woorden', aldus Nicolaas. 'Het gaat bovendien over de actualiteit van Almeers. Ik heb een link aantal knanten doorgemeten'. De Almeerse werd in maart bea-

derd door de bibliotheek. 'Het gaat om vijf lange regels, dat lijkt makkelijk. Alleen ben je als schrijver van literair werk gewend om juist korte zinnen te gebruiken. Ik moest heel erg mijn best doen.'

Met een synoniemenwoordenboek maar zich, ging hij aan de slag. 'Ik heb het synoniemenboek gebruikt als ik er echt niet uit kwam. Het zijn geen onbekende woorden geworden, hoor.'

De trac is de dichter-dichtster te ontzaggen, zegt de schrijver. 'Dat is het aller moeilijkst, je vormt lastige zinconstructies die de deelnemer in de war brengen.' Hij heeft de tekst nog niet op iemands uitgeleest. 'Het is strikt gebreuk. De tekst ligt ra bij een connotatie die zich bezighoudt met het dictione.'

Nicolaas hoopt bij het dictione aanwezig te kunnen zijn, maar zijn drukke agenda kan roer in het eten gooien. 'Voor zijn schrijfwerk zit hij namelijk vaak in het buitenland. 'Ik ben zeer bescheiden hoe er wordt geroemd, ik hoop beter dan vorig jaar.'

Aankondiging in een Nederlandse krant over Nicolaas' opdracht het Almeers dictione te maken. Dit een voorbeeld van 'belonging', waarbij de auteur zich in de Nederlandse samenleving heeft geïntegreerd of van 'bridging' waarbij migrantenauteurs pogingen doen om verschillen met de ruimere samenleving te overbruggen?

De nieuwste publicatie van Rosabelle Illes. Zij is een van de weinige jongeren die boeken schrijft.

Twintig procent van de Arubaanse auteurs woont in Nederland, waaronder Giselte Ecury. Hier ook de omslag van een van haar meest recente publicaties.

FOTO ARCHIEF ECURY